

Jorden runt på bio

När musiken får en av huvudrollerna blir det riktigt intressant

Stanley Kubrick, Alexander Payne, Joel & Ethan Coen, Jim Jarmusch och Oliver Stone är några av mina amerikanska favoritregissörer. Gemensamt för dem är att de ofta väljer befintlig musik till sina filmer. De plockar det bästa av all sorts musik som redan finns utgiven snarare än att hyra in en stressad kompositör som ska sno ihop ett soundtrack på några veckor. Dessa regissörer har oftast "final cut privilege", alltså rätt att bestämma innehållet i sina filmer.

STANLEY KUBRICKS MÄSTERVERK 2001 – A space odyssey är fortfarande en oöverträffad film i science fiction-genren. Det gäller också filmens soundtrack. Kubrick var klok nog att välja det bästa från den klassiska musiken och modern musik av György Ligeti. Därför är både filmen och soundtracket fortfarande så avantgarde. Kubrick var också först med att använda Richard Strauss Also sprach Zarathustra i ett helt nytt sammanhang, något som bland annat Deep Purple och Elvis Presley hakade på och använde som gimmick.

Den fina filmen The Descendants är regisserad av Alexander Payne (med George Clooney i huvudrollen) som även regisserade filmerna Sideways och About Schmidt. En smart och sorglig historia fylld av hopp. En film för vuxna. En film där alla i salongen sitter aldeles stilla, helt uppslukade.

Allt utspelar sig på Hawaii och all musik är däriifrån. Albumet är regissörens personliga "Best of Hawaii". Låtarna har tidigare bara funnits på svåråtkomliga skivor. Musiken är i samma anda som filmen, vemodig, vacker och lågmäld. Här finns flera låtar med sångaren och gitarristen Gabby Pahinui som i andra sammanhang spelat med Ry Cooder.

NÄR MUSIKEN FÅR en av huvudrollerna blir det riktigt intressant, som i bröderna Coens fantastiska film O brother where art thou. Den startade den senaste stora blues-och country-trenden som fortfarande pågår.

En annan hyllad Coen-film är The Big Lebowski från 1998, och bara att läsa listan på artister från soundtracket är hisnande: Bob Dylan, Nina Simone, Captain Beefheart, Elvis Costello, Moondog, Henry Mancini, Gipsy Kings och inkaprinssessan Yma Sumac från Peru.

Där hör vi dessutom ett flummigt litet mäs-

WRET

"Albumet är regissörens personliga "Best of Hawaii"

Fick igång den musikfeber som nådde hela världen med bossa nova

"Bara att läsa listan på artister är hisnande"

verk med Kenny Rogers & The First Edition. Deras låt Just dropped in (to see what condition my condition is in) släpptes flower power-året 1967 och sägs beskriva en "bad trip", alltså snedtändning på LSD. Där finns textraden "Jag snavade på ett moln och föll tio tusen meter".

Både sång och elgitarr går genom ett så kallat Lesliekabinett så att ljudet vibrerar och bubblar, en klassisk psykedelisk effekt.

ORFEU NEGRO FRÅN 1959 är ytterligare en film som startade en trend. Soundtracket från filmen fick igång den musikfeber som nådde hela världen med bossa nova, den nya rytmen från Brasilien. Mest kända låten är A Felicidade av och med Antônio Carlos Jobim.

En mindre musiktrend drogs igång av Jim Jarmuschs film Broken flowers från 2005. Det är en slags roadmovie med Bill Murray som kör tvärs över USA för att söka upp gamla flickvänner. Inför färden får han av sin etiopiska granne en bränd cd som musik för färden. Där ingår framför allt flera låtar av den legendariske musikern Mulatu Astatke.

Också Oliver Stone är en regissör med koll på musik så att låtarna sitter perfekt ihop med bilderna. Ibland är hans musikval riktigt brokigt, som i Natu-

ral born killers med bland annat Musorgskijs musik. En natt på Blåkulla som sen glider över mot qawwali-musik från Pakistan med Nusrat Fateh Ali Khan. Nusrats duett med Pearl Jams Eddie Vedder finns med i en annan uppmärksam film, Dead man walking, där Sean Penn spelar en dödsdömd.

I The last King of Scotland, om diktatorn Idi Amin, känner man sig som åskådare verkligen på plats i Uganda också genom valet av musik. För det mesta är det originalmusik från Afrika. Mest udda är låten Toko med altsaxofonisten, kompositören och sångaren Momo Wandel Soumah från Guinea. Han låter som en afrikansk Tom Waits.

INOFFICIELL VÄRLDSMÄSTARE I filmmusik är den indiska kompositören, musikern och producenten A R Rahman. Höjdpunkterna i indiska filmer är oftast de obligatoriska sång och dansnumren som är som små egna kortfilmer inuti den långa filmen. Den 2 timmar och 42 minuter långa filmen Guru innehåller sju sådana nummer som man med fördel kan spola fram till. Då får man ett 40 minuter långt sprakande musical-koncentrat med A R Rahmans låtar!

**SPOTIFY-LISTAN
FINNS PÅ LIRA.SE!**

Lennart Wretlind gjorde sitt sista Klingan för Sveriges Radio i december 2012, men gör numera helt egen radio i samma anda via Spotify. Wretlinds Värld är en spellista varvad med Wretlinds inlästa presentationer och ett nya program läggs ut hela tiden. Du hittar det enklast via lennart-wretlind.com eller petsounds.se.

LIND